

Erinomainen tutkimus haastaa Suomen kotouttamispolitiikan

Tarja Nieminen – Hanna Sutela – Ulla Hannula: *Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa 2014*. Helsinki 2015. 221 s. ISBN 978-952-244-544-5.

Maahanmuutto Suomeen on lisääntynyt rapsakasti. Viime vuoden puolella tulleiden turvapaikanhakijoiden kuulemiset on tätä kirjoittaessa aloitettu. Seuraavassa vaiheessa pyörähtävät käyntiin kotouttamistoimet ja niihin liittyvät perheidenyhdistämisprosessit. Muutama vuosi sitten maamme viranomaiset ja tutkijat totesivat, että tulijoiden terveydestä, hyvinvoinnista ja yleensäkin elämäntilanteesta tiedetään yllättävän vähän. Työn ja hyvinvoinnin laitoksella havahduttiin asiaan vuosikymmenen alussa julkaisemalla vuonna 2012 massiivinen, yli 300-sivuinen raportti tulijoiden elämäntilanteesta. Kirjan esipuheessa todettiin: "Tasa-arvoon tähtäävän yhteiskuntapolitiikan onnistumiseksi on tärkeää tunnistaa väestöryhmät, joiden terveys ja hyvinvointi ovat keskimääräistä heikkommat ja selvittää, millä keinoilla tilannetta voidaan korjata. Työkykyiset maahanmuuttajat ovat ikärakenteeltaan vanhenevassa suomalaisessa yhteiskunnassa myös taloudellisen ja sosiaalisen kestävyuden tae".

Julkaisussa keskityttiin kolmen maahanmuuttajaryhmän eli venäläisten, somalialaisen ja kurditaustaisten elämäntilanteiden tutkimiseen. Koska tulijoista tietoa tutkimushetkellä oli vähän, tuolloiseen eepokseen kerättiin laajalti tietoa, joka taas tuotti melkoisen tulospuuron – tärkeätkin tulokset hukkuivat "sinne jonnekin". Mutta alku oli hyvä, ja siitä oli hyvä edetä maahanmuuttotutkimuksen saralla.

Hyvää kannattaa odottaa: marraskuussa 2015 ilmestyi usean yhteistyönä koonnosraportti "Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa 2014" (lyhenne UTH-tutkimus). Tilastokeskuksen (TK) koordinoimassa hankkeessa olivat mukana TK:n ohella Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ja Työterveyslaitos. Edelliseen raporttiin verrattuna sivumäärä on lähes puoliintunut ja tutkimustehtävä selkeästi edellistä rajatumpi.

Tilastokeskuksen mukanaolo yleensä takaa aineistojen kattavuuden ja toimivuuden, niin tässäkin tapauksessa. Tutkimusta varten TK:n Suomen väestöä koskevasta tietokannasta poimittiin 5 449 henkilön satunnaisotos 15–64-vuotiaasta ulkomaalaistaustaisesta väestöstä eli henkilöistä, joiden molemmat vanhemmat olivat syntyneet muualla kuin Suomessa. Haastatteluun osallistui 66 % otokseen kuuluneista eli yli 3 200 henkeä. Tulosta voidaan pitää hämmästyttävän hyvänä. Toisaalta otoksen suuruus ja vastaajien hyvä tavoitettavuus luovat edellytykset luotettavalle analyysille. Jos edellisen eli 2012 valmistuneen terveys- ja hyvinvointitutkimuksen keskeinen puute oli tarkastelun rajautuminen vain kolmeen maahanmuuttajaryhmään, tässä uudessa tutkimuksessa tätä heikkoutta ei ole. Samoin terveys- ja hyvinvointitutkimuksessa tiedot olivat pääasiassa rekisteritietoja, tässä taas haastatteluilla hankittuja. Tulosten luotettavuutta nostaa suuren vastausprosentin ohella myös se, että haastattelujen toteutuksessa ei ole – onneksi – pihistelyä: käytössä on ollut TK:n rutinoitu haastatteluorganisaatio täydennettynä yhdeksällä tulkilla. Annan papukaijamerkin Tilastokeskukselle ja aineiston keruusta vastanneille tahoille.

UTH-tutkimus koostuu itsenäisistä artikkeleista, eli kyseessä on siis koonnosraportti. Toetus on onnistunut: kukin tutkimusryhmä on saanut napakan ja rajatun tutkimustehtävänsä. Kysymyksenasettelut ovat selkeitä ja tulokset konkreettisia. Jos edellisessä raportissa vielä

joidenkin asioiden kanssa hieman "kiemurreltiin" (esim. hiv/aids-kysymys), nyt tutkijat käyvät suoraan asiaan. On sitten lukijasta kiinni, nappaako hän kopin tuloksista – tärkeitä ja selkeästi esitettyjä tuloksia työ on "väärällä".

Tutkimus käsittelee maahanmuuttoprosessin kokonaisuutena: luvussa kaksi tarkastellaan maahanmuuton syitä, kolmannessa luvussa tulijoiden koulutusta. Luvussa neljä tarkastellaan kielitaitoa sekä erilaisten kotoutumiseen liittyvien kurssien riittävyttä ja esteitä niihin osallistumiselle. Lopuissa luvuissa tarkastellaan mm. maahanmuuttajien syrjäytymisen riskejä, tulijoiden työllisyyttä ja viimeisessä eli kahdeksannessa luvussa selvitetään tulijoiden kiinnittymistä työmarkkinoille. Luvut etenevät loogisesti ja muodostavat toimivan kokonaisuuden.

Tuon joitain yksittäisiä tuloksia esiin. Toivottavasti pystyn näillä muutamilla nostoilla vakuuttamaan lukijan tutkimuksen merkittävyydestä. Esittelyni tiivistämiseksi jätän tutkijoiden ja artikkeleiden nimet pois. Totean vain lyhyesti, että kaikki artikkelit ovat mielestäni hyvin toteutettu ja ne ovat sellaisenaan erinomaista meriittiä tekijöilleen.

- Maahanmuuttajanuoret keskeyttävät huolestuttavan usein peruskoulun. Erityisesti vähän koulutettujen vanhempien kohdalla koulupudokkuus on yllättävän yleistä. Tulokset osoittaa mielestäni selvästi, ettei peruskoulumme pysty kaikilta osin estämään syrjäytymisriskiä. Asiaan on jo aikaisemmin kiinnittänyt huomiota mm. Valtion Taloudellisen Tutkimuskeskuksen työryhmä raportissaan "Maahanmuuttajien integroituminen Suomeen". VATT Analyysi 1–2014 (Vatt 2015).

- Maahanmuuttajien työllisyysaste miesten kohdalla on selkeästi kantaväestön tasolla. Sen sijaan naisten kohdalla tilanne on todella haastava. Samoin pakolaisuuden vuoksi tulleiden työllisyysaste oli aineistossa vain 39 %.
- Maahanmuuttajien fyysinen terveys todettiin yleisesti ottaen hyväksi. Sen sijaan psyykkisen terveyden puolelta tutkijat löysivät selkeästi haasteita. Tällä taas on selkeitä yhteyksiä työssä selviytymiseen ja työkyvyttömyyteen.

Maamme yhteiskunnalliset päättäjät ja johtavat viranomaiset tuntuivat paljolti keskittyvän siihen, miten viime vuonna tulleista turvapaikanhakijoista mahdollisimman suuri osa saadaan pois maasta. Siirtolaisuuteen kuuluu kuitenkin vääjäämättä, että maahan kerran tulleet eivät sieltä niin helposti lähdekään. Siksi vaatimaton toivomukseni on, että päättäjät malttaisivat rauhassa lukea tämän tärkeän raportin ja ryhtyä sen vaatimiin ennakoiviin toimenpiteisiin.

Maahanmuuttajien työllistäminen, lasten koulupolun turvaaminen, naisten kotouttamishaasteisiin vastaaminen ja psyykkisten tekijöiden huomioiminen vaativat panostusta kunnan kotouttamistoimiin. Mikäli nyt säädetään, ovat yhteiskunnalliset, taloudelliset ja inhimilliset kustannukset moninkertaisia tulevaisuudessa. Kirjan toivoisi kuuluvan myös alan opetusta antavien tutkintovaatimuksiin: raportin lukemalla moni asia selviää maahanmuuttoasioihin ensi kertaa perehtyvälle. Julkaisu löytyy netistä tutkimuksen nimi googlaamalla.

Ismo Söderling